

Андрій ЗАХАРКО

доцент кафедри кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

**ТИПОВІ СПОСОБИ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ
З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ
ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ
ДОПОМОГИ (ст. 201-2 КК України)**

Кримінальний кодекс України був доповнений статтею 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» згідно із Законом № 2155-IX від 24.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законами № 3233-IX від 13.07.2023, № 3342-IX від 23.08.2023 [8].

Про актуальність проблематики розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України) свідчать статистичні дані Офісу Генерального прокурора. За змістом Єдиного звіту Офісу Генерального прокурора про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2025 року в звітному періоді обліковано 95 кримінальних правопорушень, із яких лише 1 проступок (ч. 1 ст. 201-2 КК України) і 94 злочини (ч. 2, 3 ст. 201-2 КК України) [6]. Вручено повідомлення про підозру по 24 злочинах цього виду, по 16 злочинах провадження направлено до суду з обвинувальним актом, на кінець звітного періоду не прийнято рішення в 77 кримінальних правопорушеннях [6]. За змістом ст. 216 КПК України [9] ст. 201-2 КК України безпосередньо не згадується жодного разу, з чого слід зробити висновок про її підслідність органам досудового розслідування Національної поліції України за правилом предметної (родової) підслідності.

Аналізуючи звітні дані Офісу Генерального прокурора про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (ст. 201-2 КК України) за січень-грудень 2025 року, слід звернути увагу на таке: повідомлено про підозру 35 особам, виявлено 17 осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, щодо 1 особи застосовано тримання під вартою, переважний вік вчинення кримінального правопорушення 29-39 років (9 осіб), 4 особи жіночої статі, 1 іноземний громадянин, 3 військовослужбовці на час вчинення кримінального правопорушення; у складі організованої групи або 30 діяли 3 особи [7].

Вивчення судових вироків, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень за ст. 201-2 КК України, дає підстави звернути увагу на такі типові обставини вчинення аналізованого кримінального правопорушення:

– попередня змова співучасників і організація злочинної схеми, що включали створення Благодійної організації (наприклад, «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «НЕЗЛАМНІ ДУХОМ ВОЛОНТЕРИ» (код ЄДРПОУ 45048896)), підбір і ввезення на митну територію України автомобілів, декларування їх до переліку товарів, що визнаються гуманітарною допомогою із свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу, на якому присутній відбиток печатки «гуманітарна допомога, продаж заборонено», подальший продаж автомобілів. В обвинувальному вирoku [1], яким затверджено угоду про визнання винуватості, нічого не сказано про потерпілих, що певним чином узгоджується з вимогами абз.6 ч. 4 ст. 469 КПК України, згідно з якими угода про визнання винуватості може бути укладена щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Аналогічними є обставини вчинення кримінального правопорушення згідно з вирком [3] Жашківського районного суду Черкаської області (створення благодійної організації БФ «Мальви Україна» (ЄДРПОУ 45010349));

– керівник (голова) благодійної організації «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «ДДП-ЗС УКРАЇНИ» (код ЄДРПОУ 45044933), згідно з вирком [5] суду про затвердження угоди про визнання винуватості, в період з 08.05.2023 по 19.11.2023 отримав від громад іноземних держав автомобілі «Audi Q7» з номерним знаком НОМЕР_2, «Volvo XC90» з номерним знаком НОМЕР_3, «Citroen C4» з номерним знаком НОМЕР_4, «Audi A6» з номерним знаком НОМЕР_5, «Dodge Caliber» з номерним знаком НОМЕР_6, які були ввезені через митний кордон на територію України як гуманітарна допомога для потреб Збройних Сил та інших

військових формувань України, отримувачем якої була благодійна організація «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «ДДП-ЗС УКРАЇНИ», продав зазначені автомобілі, усвідомлено порушуючи встановлені у ст.ст. 1, 3, 12 Закону України «Про гуманітарну допомогу» [10] заборони нецільового використання гуманітарної допомоги, її продажу та її використання з метою отримання прибутку;

– ОСОБА_4 з метою власного незаконного збагачення за рахунок чужих грошових коштів 22.08.2025, перебуваючи за адресою: АДРЕСА_3, здійснив продаж трьох автомобілів, що є товарами гуманітарної допомоги, а саме: військовослужбовцю військової частини НОМЕР_2 ОСОБА_7 ІНФОРМАЦІЯ_2, здійснив продаж автомобіля марки KIA Sorento 2.5 CRDI EX», 2007 року випуску, VIN НОМЕР_3, номерний знак НОМЕР_4, ринкова вартість якого станом на 15.07.2025 становить 186 962 гривні 85 копійок, військовослужбовцю військової частини НОМЕР_5 ОСОБА_8 ІНФОРМАЦІЯ_3 здійснив продаж автомобіля марки KIA моделі Sorento з VIN НОМЕР_6, номерний знак НОМЕР_7, ринкова вартість якого станом на 15.07.2025 становить 163 995 гривень 16 копійок, військовослужбовцю військової частини НОМЕР_8 ОСОБА_9 ІНФОРМАЦІЯ_4 здійснив продаж автомобіля марки Suzuki моделі Grand Vitara XL-7, VIN НОМЕР_9, номерний знак НОМЕР_10, ринкова вартість якого станом на 15.07.2025 становить 185 444 гривні 97 копійок, шляхом передачі наказів, актів приймання-передачі транспортних засобів, що є гуманітарною допомогою, підписаних директором благодійної організації «Благодійний фонд «Сила Переяславщини» ОСОБА_6, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, документи про страхування транспортного засобу на іноземній мові на вказані авто. Зазначені обставини встановлені вироком [2] суду про затвердження угоди про визнання винуватості за письмової згоди представника потерпілого. Представником потерпілого виступає директор благодійної організації «Благодійний фонд «Сила Переяславщини». Дещо схожими за способом вчинення є обставини кримінального правопорушення (ст. 201-2 КК України) згідно з вироком [4] Приморського районного суду міста Одеси.

Таким чином, до типових способів вчинення кримінального правопорушення, передбаченого в ст. 201-2 КК України, згідно з проаналізованими судовими вироками, належить незаконний продаж автомобілів, завезених в Україну як благодійна допомога, а також навмисне завезення автомобілів на митну територію України з ухиленням від сплати податків під приводом благодійної допомоги з подальшим протиправним продажем таких автомобілів.

Окремого наукового інтересу заслуговує процесуальна фігура потерпілого при розслідуванні кримінальних правопорушень щодо незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України). Цій проблематиці будуть присвячені подальші наукові розробки.

1. Вирок Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 5 грудня 2025 року у справі № 357/6609/25. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132360640>.

2. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 26 листопада 2025 року у справі № 359/12864/25. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132384755>.

3. Вирок Жашківського районного суду Черкаської області від 13 жовтня 2025 року у справі № 761/27189/24. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130918419>.

4. Вирок Приморського районного суду міста Одеси від 10 жовтня 2025 року у справі № 522/1845/25. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130926516>.

5. Вирок Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 5 грудня 2025 року у справі № 705/6137/25. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132353334>.

6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2025 року. Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.02.2026).

7. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-грудень 2025 року. Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2>.

8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 17.07.2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.02.2026).

9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Дата оновлення 26.12.2024 URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 27.02.2025).

10. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. Дата оновлення: 02.01.2026. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#n154>.